

Foto: Jaka Babnik/SLG Celje

Kaja Novosel, 5. 10. 2026

Kdo (nam) laže?

Robert Icke, Duncan Macmillan: 1984, SLG Celje, datum premiere 25. 9. 2026 in datum ogleda 26. 9. 2026.

V SLG Celje so novo sezono, ki jo zaznamujejo klasična dela v najširšem pomenu, začeli s prvo slovensko uprizoritvijo dramatizacije Orwellovega romana 1984 britanskih avtorjev Roberta Icka in Duncana Macmillana, ki jo je v slovenščino prevedel režiser uprizoritve Tomaž Krajnc. Eden najbolj zvenečih distopičnih romanov svetovne književnosti razgrinja svet nenehnega nadzora, ki ga izvaja večno gledajoči (in tako pogosto reinterpreterani) Veliki brat, brezosebnih odnosov ter sistema treh celin, ki se izmenično bijejo med sabo, in treh kast, ki druga drugo brezprizivno zažirajo. Ugledališčenje romana tematski poudarek išče v fenomenu spomina, (i)realnosti zaznave in (ne)zaupanja v umetno zastavljene družbene

hierarhije, kar se zdi v času agresivno prepričevalnih parol našega (lokalnega in nacionalnega) političnega prostora bizarno pripravna repertoarna izbira.

V zasnovi uprizoritve na malem odru ni nič zares pomanjkljivega. Režiser Tomaž Krajnc besedilo postavlja z jasno vizijo: postavljanje protagonista v ospredje z nizanjem ljudi in stvari okrog njega, stanje stalne pripravljenosti ter izčrpavanje posameznikovega telesnega in duševnega stanja je le nekaj vsebinskih poudarkov, za katere se zdi, da složno z dramatizacijo prehajajo na oder. Predstava teče brez nepotrebnih zaustavitev (dramaturginja **Tatjana Doma**), s postopnim uvajanjem odrskega giba pa skupinske koreografske slike ustvarjajo tesnobo, zakrčenost, pa tudi monotono rutiniranost življenja v rigidnem sistemu, s čimer uvedeni gib postaja bolj sugestiven kot (govorjeni) jezik (oblikovalec odrskega giba **Felipe Pacheco**). V dialogih se ves čas ohranjajo napetost, previdnost in nezaupljivost, ki postopoma krhajo zmožnost vsakdanje, neobvezne in neobremenjene komunikacije (lektorica **Živa Čebulj**), s čimer jezik postaja le nujno funkcionalno sredstvo, v katerem ni prostora za čustvo, intimo in pomenljivost – niti v trenutkih največje medosebne bližine ni možno najti pravi(čni)h besed, saj so ostale zakopane v daljnem svetu brez stalnega nadzora in obveznih enoznačnih mnenj. Tudi v vizualnem smislu scenografka in kostumografka **Vasilija Fišer** (skladno z literarno predlogo) zasnuje svet, ki je hladno utesnjujoč in prav nič udoben, a hkrati funkcionalen in s smiselnim izkoristkom prostora, avtorska glasba **Leona Firšta** in oblikovanje svetlobe (**Domen Lušin**) pa stremita k dramaturgiji neprenehne pripravljenosti in ustvarjanju hipnih, a ne nepričakovanih alarmov, v katerih biva protagonist Winston.

Dosežek uprizoritve 1984 je zanesljivo to, da občinstvo spodbode k intenzivnemu soobčutenju s protagonistom: njegova paranoja postaja naša paranoja, njegova živčnost naša živčnost in njegova stiska vse bolj naša stiska.

Ta je ves čas v centru dogajanja, tudi dobbesedno: **Nejc Jezernik** se giblje po osrednjem delu odra in zdi se, da je neprestano na očeh tako publike kot drugih oseb te avtoritarne okolice, kar ga posledično peha v neprestani krč. Shemo lahko gledalci hitro začutimo: okrog Winstona se ves čas vrstijo dogodki, srečanja in interakcije z mimobežnimi ljudmi, ene in iste, pa le malo predrugačene, nato

popolnoma drugačne, a vendar spet z enakim zaključkom – nikoli ni čisto zares možno vedeti, ali je to, kar doživlja, resničen izsek življenja v represiji, lažniva interpretacija uma ali pa dobro načrtana manipulirana akcija Velikega brata, ki vse vidi, sliši in ve. Zaupati ne gre niti sistemu, niti (ugasnjenim) nadzornim kameram, niti soljudem, ki se potuhnjeno sukajo v okolici. Osrednji antagonist O'Brien (**Branko Završan**) je večino časa le neopazen del družbenega vsakdana, ki ga sestavljajo isti ljudje, a vendar v vsakem prizoru drugačni; kot da v nastopih **Aljoše Koltaka**, **Damjana Trbovca** in **Tanje Potočnik** spremljamo nekakšne mini igralske variacije na temo, ki postaja vedno bolj izkrivljena in neoprijemljiva. Edini vsaj na videz pristen stik Winston naveže s somišljenico Julijo (**Lucija Harum**): njuno zbliževanje se najbolj(e) odstre v morda najbolj učinkovitem, lirčno izdelanem, nedvomno pa najtoplejšem (brezbisednem) koreografskem prizoru, ki prestriže neprekinjeno živčno stanje in pusti tako protagonistu kot tudi gledalcu nekaj trenutkov za blagodejno pomiritev.

Dosežek uprizoritve *1984* je zanesljivo to, da občinstvo spodbode k intenzivnemu soobčutenju s protagonistom: njegova paranoja postaja naša paranoja, njegova živčnost naša živčnost, njegova stiska vse bolj naša stiska, vprašanje, kdo *mu* laže, pa se postopoma preoblikuje v: kdo *nam* laže. A ker ta občutja tako režijsko–dramaturško kot igralsko skorajšnji vrh dosežejo že kmalu po začetku predstave, postanejo hkrati tudi osrednji izziv za občinstvo: usoda protagonista, ki intenziteto skozi celotni dogajalni potek ohranja tik pod plafonom, postopoma postane utrujajoča za doživljanje, posledično pa zaradi pomanjkanja prostora za kakršnokoli stopnjevanje te napetosti ali stiske nekoliko medlo odzveni predvsem vrhunec trka med Winstonom in O'Brienom v zaključnem prizoru mučenja.

1984 tako ni predstava epskih gledaliških razsežnosti (niti si to ne želi biti, zatoorej nič narobe), a je v svojih mikro–dejanjih zelo natančna pri kolektivnem izoblikovanju avtoritarnega sistema brez svobodne volje, empatije, solidarnosti in skupnosti, do katerega so privedli majhni, a nepovratni koraki. In če to le blago navežemo na izjave v javnosti, ki jih poslušamo v času nacionalne politike, prihajajočega referendumu in v obetu jesenskih lokalnih volitev, si je treba priznati, da je v resnici to tisto, kar izčrpa občinstvo – neprijetna bližina svetu, v katerem živimo in v katerem je vprašanj, kdo nam laže, (še) premalo, odgovori pa so vse manj jasni in (pre)malo reflektirani.